

BUURTSCHOLEN D66 SLECHTS ETIKET VOOR SAMENWERKING

Over de buurtschool in het verkiezingsprogramma van D66 is in pedagogische kringen onrust ontstaan. Met een leerrecht voor peuters vanaf 2 jaar dreigt al snel een verschooling van de kinderopvang. Maar dat blijkt niet de bedoeling van de links-liberalen. Het pleidooi voor de buurtschool betekent vooral een enorme uitbreiding van de voorschoolse educatie. ‘Wij willen samenwerking zien op buurtniveau, waarin elke partij zijn eigen bijdrage levert aan de ontwikkeling van het jonge kind’, stellen D66-Kamerleden Steven van Weyenberg (kinderopvang) en Paul van Meenen (onderwijs).

Een dubbelinterview. | Aart Verschuur

Begeleid bouwen aan kinderopvang

Van alle politieke partijen besteedt D66 in haar verkiezingsprogramma van 2017 de meeste aandacht aan het jonge kind. Het eerste punt van het programma gaat er zelfs al over. Nieuwe generaties en Nederland hebben recht op een kansrijke toekomst door toponderwijs, te beginnen vanaf 2 jaar. Alle kinderen krijgen eerder les, zodat ze met hun vierde levensjaar gelijke kansen hebben. De basisschool biedt daarbij alles-in-een: uitstekende lessen, maar ook aandacht

voor sociale en digitale vaardigheden. D66 kiest in haar programma voor een leerrecht voor kinderen vanaf 2 jaar, af te nemen bij ‘buurtscholen’: integrale kindcentra waarin kinderopvang en basisonderwijs samenwerken. In pedagogische kringen en binnen de kinderopvang is daar flinke discussie over. Veel pedagogen zien liever geen knip bij 2 jaar maar pleiten voor een geïntegreerde onderwijs-opvangvoorziening voor kinderen van 0 tot 6 jaar. Deze voorkeur

komt onder andere voort uit de angst voor verschooling van het aanbod voor jonge kinderen.

Ook bestaat de angst dat door intensieve samenwerking het onderwijs een deel van de kinderopvang zal opslokken, waardoor zich een herhaald ‘kleuterschool-fenomeen’ zal voordoen. Van het verdwijnen van de aloude kleuterschool hebben velen nog steeds spijt. Net als bij het oude kleuteronderwijs zal de aanwezige kennis en grote ervaring van de >

➤ kinderopvang worden overgenomen door het onderwijs, en vervolgens ondersneeuwen. Wat blijft er dan nog over van spelend leren en de ontwikkeling van sociaal-emotionele vaardigheden, waar kinderopvang en peuterspeelzalen juist zo goed in zijn?

Even schrikken

Hoog tijd om D66 eens goed aan de tand te voelen. In het verkiezingsjaar 2017 spreekt BBMP met de D66-Kamerleden Steven van Weyenberg en Paul van Meenen. Steven heeft kinderopvang in z'n portefeuille, Paul doet onderwijs. In de Tweede Kamer trekken zij altijd gezamenlijk op, dus daar wordt geen leeftijdsknip gemaakt als het gaat om het jonge kind. Waarom in het verkiezingsprogramma dan wel?

Sommigen vragen zich af of het standpunt van D66 voor een leerrecht voor kinderen vanaf 2 jaar niet regelrecht ingaat tegen de trend dat 21-eeuwse vaardigheden steeds belangrijker worden. Denk aan zelfregulering,

creativiteit, samenwerken met mensen van verschillende achtergronden, communiceren, probleemoplossend werken, kritisch denken en digitale geletterdheid. De kinderopvang is bij uitstek een plek waar de ontwikkeling van deze vaardigheden bij jonge kinderen uitgebreid aan bod kan komen. Welk probleem lost de introductie van de buurtschool eigenlijk op?

Zowel Van Weyenberg als Van Meenen reageren geschrokken. 'De buurtschool is maar een etiket, hoor', klinkt het uit beider monden. 'Het is slechts een naam, een concept', voegt Van Weyenberg eraan toe. 'Ik merk dat jij denkt dat we een enorme knip zouden willen leggen bij 2 jaar. En dat we bijna zouden vinden dat er voor kinderen boven 2 jaar geen kinderopvang meer nodig zou zijn. Dat is zeker niet het geval. D66 wil met de term buurtschool slechts benadrukken dat de voorschoolse educatie enorm moet worden uitgebreid. Volgens de Lijnen van het SER-advies, dat de Sociaal Economische Raad in januari 2016 heeft uitgebracht.'

'Met het etiket van de buurtscholen wil-

len we, vanuit de SER-gedachte, extra geld investeren rondom het ontwikkelrecht van kinderen. In zo'n buurtschool komen kinderopvang, peuterspeelzalen, jeugdzorg en onderwijs allemaal bij elkaar. Alle kinderen van 0 tot en met 12 jaar kunnen daar een plek krijgen. Wij willen dus samenwerking zien op buurt-niveau, waarin elke partij zijn eigen bijdrage levert aan de ontwikkeling van het jonge kind.'

Van Meenen: 'Nergens in ons verkiezingsprogramma staat dat dit verzamelde aanbod een school moet zijn. Buurtschool is het label waarmee we duidelijk willen maken dat er in elke buurt van Nederland een plek moet komen waar alle kindvoorzieningen bij elkaar zitten. Wij zien duidelijk in dat kwalitatieve opvang van jonge kinderen werkelijk iets anders is als lesgeven in groep 7. Het is dus meer zo dat we de verschillende voorzieningen fysiek bij elkaar willen zetten en drempels voor samenwerking willen wegnemen. Kern van ons verkiezingsprogramma is het ontwikkelrecht voor alle kinderen.'

Dus, voor alle duidelijkheid, het is niet zo dat met de introductie van de buurtschool voor kinderen van 2 tot en met 12 jaar de kinderopvang haar 'markt' van 2- tot 4-jarigen kwijtraakt. Omdat de 2- tot 4-jarigen opeens naar de D66-buurtschool moeten. Waardoor de kinderopvang uiteindelijk met geweldige financiële problemen zal kampen, de markt voor kinderen van 0- tot 2-jarigen is wel erg dun in commercieel opzicht.

Van Weyenberg: 'Er staat één zin in ons verkiezingsprogramma die je wellicht op het verkeerde been kan zetten. Er staat dat we een plek willen creëren voor kinderen van 2 tot en met 12 jaar. Daarmee bedoelen we alleen dat er veel extra geld moet komen voor vroeg- en voorschoolse educatie voor de leeftijdsgroep van 2 tot 4 jaar. Verder willen we juist enorm investeren in de kinderopvangtoeslag voor ouders. In de lijn van het SER-advies

'Nergens in ons verkiezingsprogramma staat dat dit verzamelde aanbod een school moet zijn. Buurtschool is het label waarmee we duidelijk willen maken dat er in elke buurt van Nederland een plek moet komen waar alle kindvoorzieningen bij elkaar zitten.'



willen we kinderopvang ook toegankelijk maken voor ouders van wie er slechts één werkt. Er ontstaat met onze plannen dus juist een extra markt voor kinderopvang.'

Van Meenen: 'Wij willen investeren in de versterking van de kinderopvang. Dat is oprecht. Anders hadden we in ons verkiezingsprogramma wel gekozen voor een school voor kinderen van nul tot en met 12 jaar. De leeftijdsgrens van 2 jaar is in ons verkiezingsprogramma eigenlijk vrij willekeurig. Waarbij ik wel wil opmerken dat 2 jaar de leeftijd is waarop je qua taalontwikkeling en het wegwerken van achterstanden de meeste resultaten en vooruitgang kunt boeken.'

Aansluiten bij SER-advies

'We hebben uit pragmatische overwegingen dus gekozen voor de leeftijd 2 tot 4 jaar, omdat we goed wilden aansluiten bij het SER-advies. De SER wil de toegankelijkheid van de kinderopvang verhogen met groot geld, zo'n 400 miljoen euro. Ook wij willen dat alle doelgroepkinderen van 2 tot 4 jaar uiteindelijk recht krijgen op vier gratis dagdelen per week, waar ze zich kunnen ontwikkelen op het niveau van vve. Ongeacht de plek waar deze doelgroepkinderen zitten in de kinderopvang. Het extra ontwikkelingsgeld gaat dus zowel naar kinderdagverblijven als peuterspeelzalen.'

Dat brengt ons op de volgende kwestie. Moeten we niet bang zijn voor een verschooling van het aanbod voor jonge kinderen als alle kinderen moeten functioneren op een vve-niveau dat bij hun leeftijd past?

Van Meenen: 'Ik heb mijn hele leven in het onderwijs gewerkt en weet als geen ander dat schools leren niet past bij jonge kinderen. Ook in de Kamercommissie voor onderwijs spreken we vanuit dat perspectief over de omgang met kinderen in de kleuterleeftijd. Afgelopen

november hebben we daar nog nadrukkelijk in de commissie over gesproken. Onderwijskundige omgang met jonge kinderen gaat vooral over spelen en spelend leren. En het gaat vooral niet over het schrikbeeld van elke kleuter: de kleutertoetsen die staatssecretaris Dekker van Onderwijs wilde invoeren. Een kind dat in een luier toetsen maakt, ik moet er niet aan denken!'

Van Weyenberg: 'Verschooling willen we never nooit niet! Het gaat D66 om het fysiek bij elkaar zetten van voorzieningen, waarmee we drempels willen wegnemen die samenwerking in de weg staan. Wel willen we extra kwaliteit toevoegen aan de kinderopvang. Bijvoorbeeld met hbo-opgeleide pedagogen die als coaches op de groepen kunnen meekijken en inspringen. Zonder af te doen aan het prima werk dat goedopgeleide mbo-krachten al verrichten. Het is dus zeker niet de bedoeling dat er iemand van school de kinderopvang komt vertellen wat de kinderopvang moet doen. Maar er moet ruimte komen voor hbo'ers, die helpen de kwaliteit van voorschoolse programma's te verbeteren. Een trend die we overigens overal in het land al zien.'

Waarde toevoegen voor elk kind

Van Meenen: 'Belangrijk is dat je spelende kinderen observeert met een zekere pedagogische kennis en vervolgens een inschatting maakt van de situatie van het kind. Komt het kind met een bepaalde achterstand binnen op de kind-

opvang en wat kun je daar aan doen? Daar zijn kinderen enorm bij gebaat. Als je bij achterstanden van het kind niet ingrijpt, laat je een mogelijkheid schieten om iets aan de kansengelijkheid in Nederland te doen. Want die begint vóór het vierde jaar. Als samenleving moeten we het maximale doen om elk kind in Nederland voldoende kansen te geven. En daar speelt kinderopvang een enorm belangrijke rol in.'

Van Weyenberg: 'De kinderopvang heeft de politiek in de afgelopen jaren duidelijk gemaakt dat kinderopvang niet slechts een opvanginstrument is. Kinderopvang is er voor kinderen. Pure opvang is mooi en noodzakelijk, maar het kan en moet waarde toevoegen aan de ontwikkeling van elk kind. Spelenderwijze, met goede programma's waarover is nagedacht. Dus niet tegen kinderen zeggen: ga maar in de hoek met bouwmaterialen zitten en over een half uur zie je de leidster weer. Het gaat om begeleid bouwen en dat heeft niets met verschooling te maken.'

'Mijn eigen dochter ging huppelend naar de kinderopvang, want daar deden ze allemaal leuke spelletjes. Maar als vader zag ik dat in die spelletjes duidelijk pedagogische kenmerken zaten verstopt. Sociale vaardigheden, hoe gaan kinderen met elkaar om, hoe ga je om met tegenslag en hoe wordt het kind uitgedaagd om weer nieuwe dingen te onderzoeken en te ontwikkelen. Zo werken met kinderen is een vak.'

Er gaan stemmen op, ook in de wetenschap, dat al die vve-ontwikkelprogramma's niet werken. Veel geld wordt er tegenaan gesme-



‘Alle kinderen met een achterstand worden nu bij elkaar gezet in een peuterspeelzaal. Dat is niet goed voor de ontwikkeling van kinderen. Wij willen dat elke vorm van kinderopvang voldoet aan vve-normen, zodat doelgroepkinderen overal terecht kunnen.’

➤ *ten, maar we zien geen verbeteringen in het wegwerken van achterstanden bij kinderen. Moeten we wel doorgaan op deze weg?*

Van Meenen: ‘Er zijn ook stemmen die het tegendeel beweren. Die vinden dat vve-programma’s wel werken, als je het maar op de juiste manier aanbiedt. Misschien werkt het in Nederland onvoldoende door het gevoerde beleid van de afgelopen jaren, waarin kinderopvang bijna uitsluitend is gezien als arbeidsmarktinstrument. Met zo’n beperkte blik kom je niet ver. We moeten in Nederland meer oog krijgen voor de ontwikkeling van het kind. En voorkomen dat kinderen in de rest van hun leven problemen houden omdat zaken in hun vroegste jeugd niet goed zijn opgepakt.’

Weg met segregatie

Van Meenen: ‘Er zijn talloze onderzoeken in Duitsland en de VS waaruit duidelijk wordt dat voor- en vroegschoolse programma’s wel degelijk kunnen werken. De SER heeft daar een analyse van gemaakt en geconstateerd dat de Amerikaanse programma’s veel intensiever zijn dan de onze. Daarom is het zo belangrijk om het aantal dagdelen voor peuters in de doelgroepen uit te breiden. Ten tweede staan onze vve-programma’s voor doelgroepkinderen te los van de andere kinderen in de opvang. Alle kinderen met een achterstand worden nu

bij elkaar gezet in een peuterspeelzaal. Dat is niet goed voor de ontwikkeling van kinderen. Wij willen dat elke vorm van kinderopvang voldoet aan vve-normen, zodat doelgroepkinderen overal terecht kunnen.’

Van Weyenberg: ‘Alle kindgroepen in Nederland voldoen dan aan de kwaliteitseisen van vve en daar kunnen dan allerlei soorten kinderen samenkomen. Kinderen van werkende ouders met een kinderopvangtoeslag voor minstens vier dagdelen. En kinderen uit doelgroepen die minimaal 16 uur opvangrecht krijgen, los van wat hun ouders doen. Door alle verschillende kinderen bij elkaar te zetten, kunnen kinderen zich samen ontwikkelen. Zo komen we ook van de segregatie in Nederland af, waar ik dan maatschappelijk weer heel blij van word.’

Terug naar de buurtschool. Deze mag dan vooral een etiket zijn voor samenwerking, maar jullie spreken ook over het fysiek bij elkaar zetten van kinderopvang, peuterspeelzaal en school in integrale kindcentra. De werkgroep Huisvesting van Kindcentra 2020 heeft een mooi rapport geschreven over alle mogelijkheden voor fysieke samensmelting, maar daarin is een beetje weggemoffeld dat één gebouw vaak niet aan de orde is. In de praktijk wordt het vooral samenwerking op afstand, het satellietmodel. Wat blijft er dan nog over van de D66-buurtschool?

Van Weyenberg: ‘Op veel plekken waar onderwijs en kinderopvang samenwerken, proberen partijen bij elkaar te gaan zitten. Dat is inderdaad niet overal even makkelijk. In de Haagse wijk waar ik woon, ontbreekt bijvoorbeeld gewoon de ruimte om alles fysiek samen te voegen of grootschalig te bouwen. Daar werken kinderopvang en onderwijs samen in een niet-fysieke buurtschool, op afstand van elkaar. Maar zo’n netwerk biedt wel dezelfde voorziening aan als een fysieke buurtschool. Mijn dochter loopt elke dag 400 meter naar de naschoolse opvang, ik vind dat geen bezwaar.’

Van Meenen: ‘Het is niet zo dat wij elk schoolgebouw in Nederland plat willen gooien en vervangen door een buurtschool. Waar dat kan is het mooi, ik zie bij veel gemeenten dat ze altijd kijken naar wat de mogelijkheden voor integrale kindcentra zijn. Die mogelijkheden verschillen per stad en per regio. Er zijn krimpregio’s, met veel leegstaande klaslokalen. Dat biedt mogelijkheden. En groeigemeenten als Almere moeten veel nieuwbouw neerzetten. Daar leggen ze er gewoon een zak geld bij, om alles te kunnen onderbrengen in één gebouw.’ ‘Maar belangrijker dan wel of niet samen in één gebouw zitten, is het wegnemen van knelpunten voor samenwerking tussen onderwijs en opvang. Dat is een belangrijke opdracht voor de politiek in de komende jaren. Want het is te gek voor woorden dat veel leegstaande ruimten in schoolgebouwen niet mogen worden gebruikt voor kinderopvang, vanwege bouwtechnische en veiligheidsvoorwaarden. Kinderen van 4 jaar mogen er rondlopen, maar opeens weer niet als ze 3,5 zijn. Deels is dat terecht, maar vanuit de regelgeving zouden we zaken zo moeten inrichten dat kinderopvang ook vanuit zo’n gebouw kan worden aangeboden.’